

мислення в дошкільному віці: наочно-образне мислення - основний вид мислення дитини дошкільника.

Отже, основне значення в пізнанні дошкільнятами навколишнього світу набуває наочно-образне мислення. Воно дає дитині можливість засвоювати узагальнені знання про предмети та явища дійсності, стає джерелом дитячої творчості.

Список використаних джерел

1. Венгер Л. А, Мухіна В. С. Розвиток мислення дошкільника// Дошкільне виховання - 2002, № 7, ст. 22
2. Виготський Л.С. Питання дитячої психології. - СПб., 2004
3. Гурова Л.Л. Функція наочно-образних компонентів у вирішенні завдань. // Питання психології. - 1998, № 5, ст. 76-89.
4. Обухова Л.Ф. Етапи розвитку дитячого мислення - М., 1999
5. Поддяков М.М. Мислення дошкільника - М., 1999
6. Тихомиров О.К. Психологія мислення - М, 1984 30.
7. Урунтаева Г.А. Дошкільна психологія - М., 1999

Чорна А.

Особливості процесу запам'ятовування у підлітковому віці

Пам'ять є складним психічним процесом, без неї неможливий повноцінний розвиток особистості й суспільства в цілому. Якби організм не зміг відтворювати події минулого, то не зміг би й пристосовуватися до середовища, що забезпечило б неможливість подальшого вдосконалення особистості. Отже, вона має велике значення в діяльності людини в будь-якому віці.

Завдяки пам'яті розширюються пізнавальні можливості людини, вони є основою для творчої діяльності, оскільки створення нового базується на попередньому досвіді.

Цим процесом володіють всі живі істоти, але найкраще розвинений він у людини, що ставить її на вищий рівень відносно тварин. Пам'ять є умовою навчання, з її допомогою розвиваються здібності людини. Вона відрізняється на кожному віковому етапі. Уже з моменту народження можна спостерігати деякі прояви пам'яті. Дитина навчається ходити, говорити, проявляє себе в будь-якій діяльності, це розширює її пізнавальну сферу. Так, у дворічному віці, у випадку активної діяльності у дітей спостерігаються різочі здібності запам'ятовування. Кардинальні зміни в процесі пам'яті відбуваються в підлітковому віці. Основною характеристикою цього віку є перехід від дитинства до дорослого життя. Саме цей період є найкращим для розвитку даного процесу.

Підлітковий вік є особливо сензитивним до оволодіння засобами самовиявлення, що зумовлює актуальність розвитку регулятивних функцій пам'яті.

Актуальність даної теми перш за все полягає в тому, що підліткам доводиться засвоювати величезну кількість інформації, що з'являється після переходу до старшої школи, де програма ускладнюється.

Упродовж століть існувало чимало різних теорій про сутність і закономірності пам'яті. Вони виникали в межах певного напрямку психології. Представниками цих теорій були такі зарубіжні психологи, як Ж. Піаже, Р. Аткинсон, Т. Рібо, І. Хофман, Ф. Крейк, В. Вундт, Г. Еббінгауз[5].

Нині дослідники вважають, що без пам'яті жодна функція людини не може бути здійснена. Сучасні теорії пам'яті представлені в її когнітивних моделях. В межах когнітивних теорій проблеми розглядали такі вчені, як Дж.Р. Андерсон, Р. Аткинсон, А. Баддлі, Н. Во, Р. Клацкі, П. Ліндсей, Ф. Крейк, Р. Локхарт, Д. Норман, Р. Солсо, І. Хофман та багато інших[5].

Чимало вітчизняних психологів досліджували особливості процесу пам'яті і її вплив на розвиток особистості. Проблеми пам'яті цікавили таких вітчизняних психологів як П.П. Блонський, Л.С. Виготський, О.М. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн, П.І. Зінченко, Л.В. Занков, А.О. Смірнов та інші[4,6].

Вітчизняні дослідники С.П. Бочарова, Р.М. Грановська, В.П. Зінченко, М.А. Кузнецов, В.Я. Ляудіс, Г.К. Серeda, Т.Б. Хомуленко концентрували увагу на ролі пам'яті в організації та регуляції когнітивних процесів[4,5]. Проте ці дослідження не дали нам чіткої відповіді на питання про роль яку виконує пам'ять у процесі діяльності людини.

Важливими є дослідження довільного і опосередкованого запам'ятовування, оскільки підлітки можуть запам'ятовувати інформацію ставлячи перед собою цілі.

Пам'ять є основою для розвитку індивідуального досвіду людини, її соціалізації. Про соціальну природу пам'яті говорив П. Жане, він висунув гіпотезу про соціальну природу пам'яті людини, вважаючи, що пам'ять, як психічний процес, могла виникнути тільки в світі людей [1].

Метою даної статті було проаналізувати особливості пам'яті підлітків, дослідити співвідношення рівнів розвитку механічного, логічного та опосередкованого запам'ятовування у даному віці.

Для реалізації поставленої мети було використано як теоретичні методи (аналіз психологічної літератури, систематизація та узагальнення досліджень з даної теми), так і емпіричні (експериментальний метод). Для виявлення обсягу логічної та механічної пам'яті використовувалася методика «два ряди слів», а для вивчення опосередкованого запам'ятовування – методика О.Р. Лурії.

Експериментальне дослідження проводилось з учнями 9-их класів, Криворізької гімназії № 127 у загальній кількості 42 особи. Учні були попереджені про мету дослідження і проінструктовані відносно правил надання відповідей.

Отримані результати були піддані кількісному і якісному аналізу, та представлені в таблицях 1-2.

Виходячи з отриманих даних розділимо учнів по групах, які мають певний рівень розвитку опосередкованого запам'ятовування (таблиця 1.)

Таблиця 1

Результати дослідження за методикою О.Р. Лурії

Клас	Рівень опосередкованого запам'ятовування підлітками					
	Низький		Середній		Високий	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
9-А	3	14,3	9	42,9	9	42,9
9-Б	5	23,8	9	42,9	7	33,3

Дані таблиці представлено на рисунку 1.

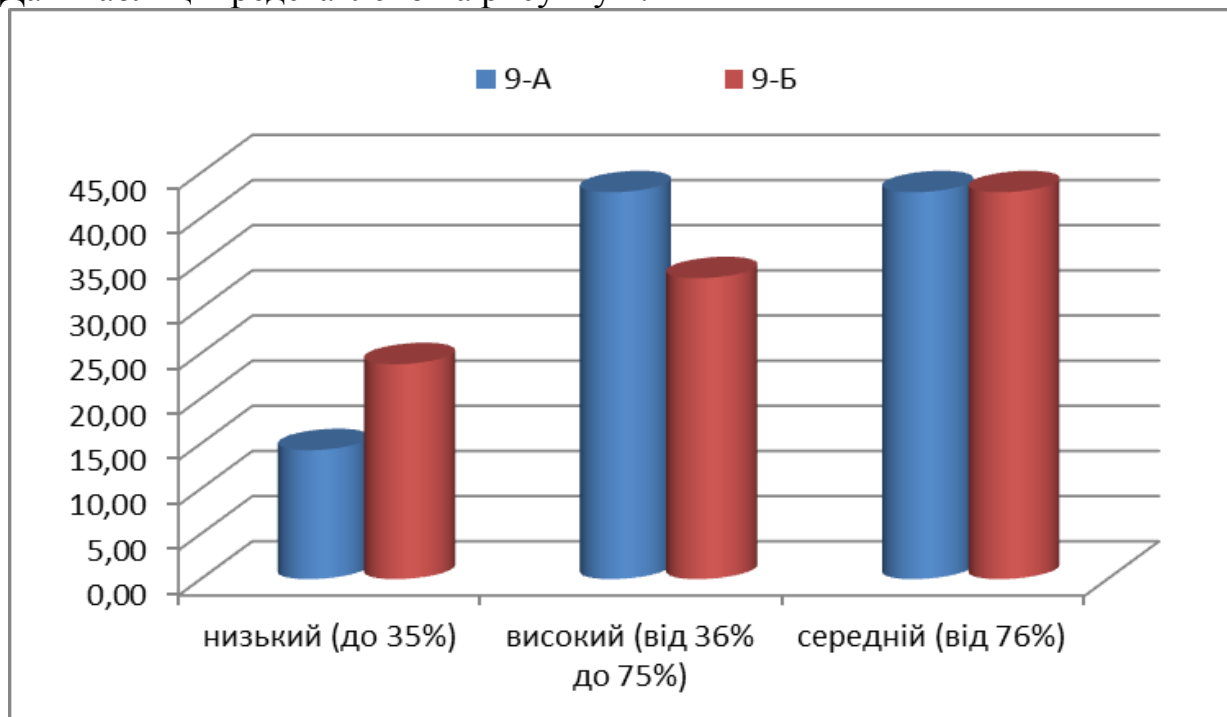

Рис. 1. Рівні опосередкованого запам'ятовування.

Як видно з таблиці та діаграми в учнів 9-А класу високий рівень опосередкованого запам'ятовування мають – 9 школярів, що становить 42,9 %, середній рівень мають – також 9, відповідно – 42,9%, низький рівень характерний для 3 учнів, що становить 14,3%. А в учнів 9-Б класу високий рівень властивий 7 учням, що становить 33,3 %, середній рівень – 9-ти, що

складає 42,9%, низький рівень притаманний 5 учням, тобто 23,8%. З отриманих результатів видно, що основна частина учнів обох класів демонструють середній та високий рівні опосередкованого запам'ятовування. Порівнюючи результати двох класів можна стверджувати, що в 9-А класі більша кількість учнів з високим рівнем ніж в 9-Б, в той час як кількість учнів з середнім рівнем однакова.

Результати використання методики «два ряди слів» дозволило виявити співвідношення рівнів логічного та механічного запам'ятовування у підлітків. За отриманими даними було складено таблицю 2.

Таблиця 2

Співвідношення логічного та механічного запам'ятовування

Клас	Обсяг логічної пам'яті		Обсяг механічної пам'яті	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
9-А	12	57,1	9	42,9
9-Б	14	66,7	7	33,3

Для кращої наочності представимо дані на рисунку 2.

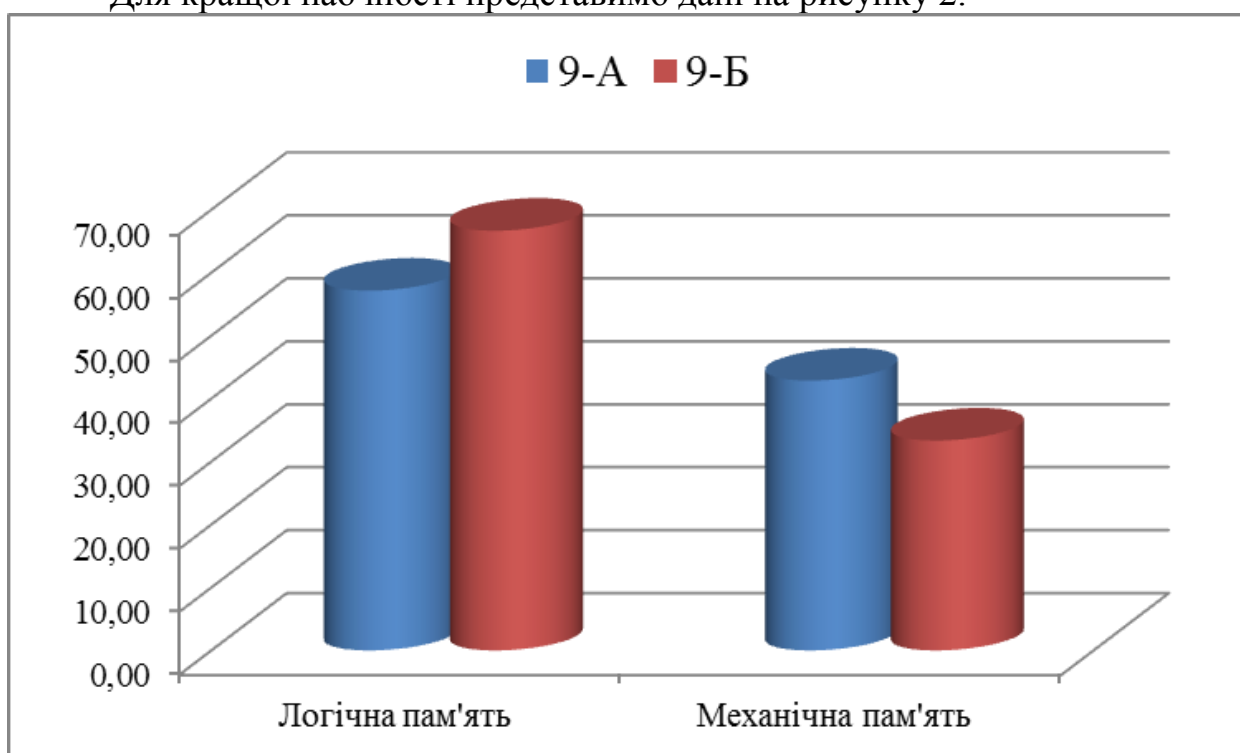

Рис. 2. Об'єм логічної і механічної пам'яті у підлітків

Проведене дослідження дозволило дійти висновку, що в обох класах переважає логічне запам'ятовування. А саме для 9-А класу об'єм логічного запам'ятовування становить 57,1%, а механічного – 42,9%, відповідно для 9-Б класу – 66,7% та 33,3% .

Проаналізувавши, отримані нами під час дослідження, дані щодо визначення рівнів логічної, механічної та опосередкованої пам'яті у підлітків, та порівнявши їх можемо зробити наступний висновок:

- в опосередкованому запам'ятовуванні у підлітків переважають середній і високий рівні розвитку це відповідно 42,86% і 33,33% , чому сприяють допоміжні прийоми при запам'ятовуванні;
- розвиток логічної пам'яті переважає над розвитком механічної.

Таким чином результати дослідження свідчать про те, що логічне й опосередковане запам'ятовування розвинені в підлітковому віці краще ніж механічне, що пов'язане з віковими особливостями пам'яті у підлітків. Новоутворення у пам'яті піддаються віковим змінам, а сам її розвиток багато в чому залежить від віку та індивідуальних особливостей пам'яті.

Отже, для кращого запам'ятовування підліткам треба осмислювати отриману інформацію, активно включатися в навчальну діяльність, бути уважним, частіше повторювати вивчений матеріал, користуватися спеціальними прийомами для цього.

Список використаних джерел

1. Артемчук Г. О. Розвиток довільного запам'ятовування в процесі формування текстової діяльності школярів підліткового віку / Г. О. Артемчук, Н. О. Писаренко // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 1. – С. 49–53
2. Белих В. Розвиток пам'яті й уваги у старшокласників / В. Белих // Психолог. – 2008. – № 9. – С. 9–12
3. Белов В. М. Пам'ять : як її поліпшити / В. М. Белов // Обдарована дитина. – 1999. – № 1. – С. 37–39
4. Бужинська С. М. Психологічні особливості розвитку модально-специфічних форм пам'яті у молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / С. М. Бужинська ; нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х., 2010. – 21с.
5. Методика развития памяти // Неизвестный мир. – 2005. – № 9. – С. 45–49
6. Проблемы психологии памяти / ред. : П. И. Зинченко, С. П. Бочарова, В. П. Зинченко. – Х. : ХГУ, 1969. – 127 с.
7. Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти / А. А. Смирнов. – М. : Просвещение, 1966. – 422 с.